

ОПИС МАНАСТИРА СТУДЕНИЦЕ ИЗ 1838. ГОДИНЕ

Стефан Стефановић Тенка, генерал-мајор, попечитељ просвеште-нија (министар просвете) и „верховни надзиратељ” карантина Кнежевине Србије, у лето 1838. године, обилазећи школе и карантине у округу чачанском, посетио је и манастир Студеницу. О посети је 24. јула исте године послао извештај књазу Милошу.

Драгоцени подаци о манастиру, језик и стил определили су приређивача да део овог документа представи широј јавности у изворном језичком облику, али у савременом правопису. Извештај се чува у Архиву Србије у Београду (АС, КК, XXXVIII — 97).

ЊЕГОВОЈ СВЕТЛОСТИ

Милостивејшему Господару и Књазу Србскому
Милошу Теодоровићу Обреновићу

... Полазећи од Василине чесме Карановцу, једно што ми с пута далеко ние било, а друго заувидити древност, и задужбину краљева Србскиј, пропустити нисам могао, да Манастир Студеницу не посетим. Колико сам пак тронут био, када сам у цркву ушао, и каква су ме чувства обузела, кад сам красоту ону, којој ни ти равне ни чуо, ни видио нисам, посмотрио, пером описати у стању нисам, но само толико казати могу, да је сав посао јединствениј, и да се одакле управ видити и закључити може, да су негда и Србљи особито штото год, и сваке похвале достојно имали, а и данас благодарение Богу имају, само што је на велику жалост свију од варвара много порушено и упронашћено. При истом дакле Манастиру, кое би необходимо нужно било да се поправи, и у ред свои постави, и кое с великим одвећ трошком скончано било не би, приметио сам следујуће:

1. Будући да велика црква репарациом сва довршена није, то је нужно, да се и она половина, што је заостала, гди гди препокрие ћерамидом, и на

места измаже, и у истој цркви да се пенцери од зулума турског зазидани бившиј, отворе као што су и били.

2. Обе друге црквике у порти црквеној да се препокрију, и с поља малтером измажу, на којима и врата да се отворе као што су и била.

3. Зидина до капије велике, и друга до сами ћелија, на којима зида мало фали, да се обнови и у ћелије обрати, као што су и биле, а ко овому концу малоће камена требати, но само дрвена јапија, која је такођер онди близу.

4. Будући да је испод воденице остало мало зида на граду недовршеног, то би добро било, а и нужно за свакиј случај, да се и овај доврши.

5. Игуман при истоме Манастиру кој ће неодступно онде пребивати, да се постави.

6. За Јошаничкиј и Студеничкиј срез да се при Манастиру учитељ добар определи.

За предпоменуте пак поправке имаде у порти Манастирској:

а) довољно камена

б) до 300 товара креча

в) 400 ока у даскама готова олова, с којим би се лако покрити могло кубе на цркви Светога Јоакима и Ане.

Будући да се из сваког призрениа исти овај манастир понос управо и дика рода Србског назвати може, и Царским се именује, то се најпокорније усуђујем ВАШОЈ СВЕТЛОСТИ, као пријемнику Царском представити, а у исто време и умолити, да би ВАША СВЕТЛОСТ по благоутробију атаческом, и общепознатом усердију ка обновленију, и украшенију храмова Божији ктиторство Царског овог Манастира, на себе примити, и височајшу наредбу учинити изволела, да се све ово што је преднаведено, поправи, и у свој ред постави. А да бисе час пре и онако, као што ваља, репарирало, ја би драговољно, и с највећом ахотом онде управо у месту о свему том настојавао, само ако би ВАША СВЕТЛОСТ Милостивејше одобрити благоизволела...

С:Н^о 437 24. јулија 1838 у М. Студеници

Истом приликом, попечитељ је предложио да се при манастиру отвори лаичка основна школа за студенички и јошанички срез. Предлог је образложио и чињеницом да „у Карановцу два учитеља има, од који старији више од седам ученика нема а Правитељство му 200 талира на годину плаћа, покорног сам мненија да се иста та друга школа у Карановцу будући је излишна (...) сасвим укине и да од они 200 талира будућем учитељу студеничком 100 талира у име плате годишње даде”. Школа у Студеници је отворена 1838. године.

Стефан Стефановић Тенка је значајан српски политичар 19. века. Био је председник Државног савета 1837. и од 1848. године. За попечитеља просвештенија и главног надзиратеља карантина постављен је 10. маја 1838. године. Следеће, 1839. године, он је попечитељ правосудија и просвештенија. У два наврата је под оптужбама одлазио из политике. Док је био попечитељ, предузете су темељније мере за сређивање стања у просвети, донет је први званични наставни план за основне школе, преуређене су гимназије и основан Лицеј. За почасног члана Друштва српске словесности изабран је 1842. и био његов председник 1848. године. За почасног члана Српског научног друштва наименован је 1864. године. Умро је у Београду 2. септембра 1865. године.

Приредила ВЕРА ФИЛИПОВИЋ